

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Факультет історії, політології та міжнародних відносин
Кафедра історії України

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
Актуальні питання історії та культури України

обов'язкова дисципліна

Освітньо-професійна програма «Економічна кібернетика»

(назва програми)

Спеціальність 051 «Економіка»

(вказати: код, назва)

Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти Перший освітній рівень

(вказати: перший (бакалаврський)/другий (магістерський)/третій (освітньо-науковий))

Економічний факультет

(назва факультету/інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання українська

Розробники: к.і.н., асистент Христан Назарій Михайлович

Профайл викладача (-ів)

[http://www.histukr.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/02personnel&data\[3030\]\[caf_pers_id\]=1842&comands\[3030\]=item](http://www.histukr.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/02personnel&data[3030][caf_pers_id]=1842&comands[3030]=item)

Контактний тел. +380954364044

E-mail: n.khrystan@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=2497>

Консультації

Очні консультації: за попередньою домовленістю
середа та п'ятниця з 14.00 до 15.30

Онлайн консультації: за попередньою домовленістю
Viber/Telegram (+380954364044) у робочі дні з 10 по 16:00

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Курс «Актуальні питання історії та культури України» зосереджує увагу слухача на особливостях проявів минулого у культурному просторі України. У своїй основі, сприятиме отриманню майбутніми фахівцями (у своїх сферах) системи історичних знань, умінь та навичок, здатність до творчого мислення, судження, усвідомлення загальнолюдських цінностей у світлі історичних подій. Навчить студента рухатись у просторі ідей, фактів, відрізнити міф, кліше - від історичного факту, віднайти істину. Допоможе виробити цілісний погляд на світ та сприятиме формуванню свідомого громадянського суспільства в умовах розбудови незалежної України.

2. Метою вивчення курсу «Актуальні питання історії та культури України» для економічного факультету є – систематизація знань студентів з історії та культури України, аналіз історико-культурологічних фактів, надбання, вмінь робити висновки, які допоможуть орієнтуватися у сучасному житті країни; закласти основи політичної культури студентів; допомогти студентам засвоїти прийоми роботи з науковою літературою суспільно-політичного та культурологічного спрямування; розгляд проблем розвитку української культури від первісного ладу до наших днів, зосередження основної уваги на найвидатніших досягненнях культури на кожному її етапі розвитку, розгляд взаємозв'язків української культури зі світовою, етапних досягнень українського народу в галузі культури упродовж тривалої боротьби за національну незалежність та власну державність.

Через ознайомлення студентів з історією та культурою українського народу у боротьбі за власне існування, національну державність прищепити почуття гордості за свій народ і відповідальність за майбутнє України.

Завдання дисципліни полягає в тому, щоб забезпечити послідовне і цілісне вивчення курсу, використовуючи для цього всі види навчальних занять (лекції, практичні заняття, самостійну роботу). При цьому слід пояснити студентам особливості вивчення цієї дисципліни, як науки, що відчуває на собі суб'єктивний вплив авторів, щодо історико-культурних процесів.

Питання історії та культури України мають викладатися у прямому логічному зв'язку з поточним матеріалом з метою формування у студентів матеріалістичного світогляду і діалектичного методу пізнання.

3. Пререквізити. Місце дисципліни в навчальному процесі підготовки бакалаврів першого року навчання, першого навчального семестру. Відповідно, теоретичною і методичною базою вивчення дисципліни є шкільний курс «Історія України».

4. Результати навчання.

4.1. Компетентності.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК10. Здатність бути критичним і самокритичним.

4.2. Результати.

- Відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільства в соціально-економічній сфері, пропагувати ведення здорового способу життя.
- Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення.
- Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, цінувати та поважати культурне різноманіття, індивідуальні відмінності людей.

4.3. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

Знати:

- Поняття про місце курсу «Історія та культура України» в системі гуманітарних наук, його предмет і завдання, методи дослідження та наукову періодизацію історії та культури України;
- особливості розвитку людського суспільства на території України у доісторичні часи, проблеми у дослідженні етногенезу слов'ян;
- соціально-політичний і економічний устрій держави Київська Русь та її культуру в часи її становлення, розквіту і занепаду;
- причини та наслідки втрати українським народом своєї державності і захоплення його земель Литовським князівством і Польщею, еволюцію соціально-економічного, політичного та культурного життя українських земель у XIV-XVII ст., становлення української народності;
- причини виникнення українського козацтва та його роль в суспільно-політичній Історії України, процес становлення та еволюцію козацької державності кінця козацької державності та значення договору з Москвою 1654 р. для подальшої долі України;
- суспільно-політична, економічна та культурна ситуація в Україні в умовах бездержав'я XIX - початку XX ст., та особливості революційного процесу в Україні у 1917 -1920 рр.,
- українське питання в міжнародній політиці напередодні та на початку другої світової війни, особливості суспільно-політичної та культурної ситуації в Україні у роки Великої Вітчизняної війни, законодавче оформлення кордонів України;
- історико-культурницькі процеси в Україні у другій половині 40-х - першій половині 80-х років;
- досягнення та проблеми розвитку державності та культури України в сучасних умовах.

Вміти:

- Користуватися науковою літературою в процесі підготовки до практичного заняття та при написанні рефератів;
- логічно та доказово усно викласти матеріал, відповісти на поставлені питання;
- на підставі аналізу історичних фактів виявляти причини руйнування української державності та особливості існування українського народу під владою Литви та Польщі у XIV - XVII ст.;
- використовуючи наукову літературу проводити аналіз різних поглядів істориків щодо місця Київської держави в історії українського народу та етногенезу українців;
- на основі наявних наукових джерел визначити досягнення і хиби козацької державності та місце козацтва в політичній історії України та її культури;
- виявити причини піднесення національно-просвітницького руху в Україні наприкінці XIX – початку XX ст., особливості у становленні українських партій та аналізувати їх програми в роки української національно-демократичної революції 1917 -1920-хрр.;
- визначити причини та наслідки соціалістичних перетворень в Україні у 20-х – 30-х рр. XX ст., виявити витоки українського; показати місце і роль українського народу у роки другої світової і Великої Вітчизняної війни;
- аналізувати суспільно-політичні, економічні та культурні процеси в Україні 40-х - 90-х рр. і виділити основні причини необхідності змін.

Бути ознайомленим :

- з основними віхами української історії та культури, перспективами подальшого розвитку України;
- з основними методами історико-культурного дослідження і прийомами застосування їх при аналізі історико-культурних подій.

5. Опис навчальної дисципліни.

5.1. Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни _____

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Індивідуальні завдання
			кредитів	годин	Змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота		
денна	1	1	4	120	2	30		30		60		екз
заочна	11	1	4	120	2	6		6		108		екз

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	с	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Культурний простір українського минулого у середньовічну та ранньомодерну епохи (IX – кінець XVIII ст.)												
Тема 1. Русь у культурному просторі українського минулого	8	2	2			4							
Тема 2. Претенденти на «київську спадщину»: Галицька і Волинська земля у другій половині XII – початку XIII ст.	8	2	2			4							
Тема 3. На перехресті нових світів: Русь у складі ВКЛ та Королівства Польського (кінець XIV – перша половина XVII ст.)	8	2	2			4							
Тема 4. Генеза та перші сто років феномену козащини (кінець XIV – перша половина XVII ст.)	8	2	2			4							
Тема 5. «Хмельниччина»: козацька революція середини XVII ст. і відродження державності	8	2	2			4							

Тема 6. Шлях до «Руїни»: Українські землі у другій половині XVII ст.	8	2	2			4						
Тема 7. Згасання козацьких автономій у XVIII ст. Ліквідація Запорозької Січі	8	2	2			4						
Разом за ЗМ 1	56	14	14			28						
Теми лекційних занять												
Тема 1. «Два світи»: Входження українських земель до складу Російської та Австрійської імперії в XIX ст.	8	2	2			4						
Тема 2. «Із селян у націю»: формування модерної української ідентичності у XIX ст.	8	2	2			4						
Тема 3. Національно-демократична революція в Україні. Відродження державності українського народу (1917 – 1921 рр.)	8	2	2			4						
Тема 4. «Сталінові українці»: голодомор як форма зброї у Радянському Союзі	8	2	2			4						
Тема 5. Між двома проваллями: Україна в роки Другої світової війни	8	2	2			4						
Тема 6. Соціально-економічний та культурно-просторовий розвиток України у 50-80-х рр. XX ст.	8	2	2			4						
Тема 7. Україна в умовах відродження державності та незалежності	8	2	2			4						
Тема 8. Феномен України та українства: минуле яке єднає.	8	2	2			4						
Разом за ЗМ 2	64	16	16			32						
Усього годин	120	30	30			60						

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи.

Пошукові, дослідницькі й аналітичні роботи:

Пошукова інформаційна робота на тему: «Еволюція князівської влади на Русі: від військового вождя до монарха»
Пошукова робота: «Боротьба довкола Люблінської унії і внутрішній розкол української еліти»
Аналітична робота: «Статус Запорізької Січі в Речі Посполитій»
Дипломатія Богдана Хмельницького
Аналітична робота: «Боротьба за владу в Гетьманщині після смерті Богдана Хмельницького»
Аналітична робота: Історична закономірність ліквідації царським урядом Гетьманщини
Аналітична робота: Гайдамацький рух: соціальний, релігійний і національно-визвольний фактор.
Дослідницька робота: «Українське національне відродження: етапи, прояви і наслідки»
Дослідницька робота: «Столипінська аграрна політика щодо України: спроба умовного застосування в сучасних умовах».
Дослідницька робота: «1939 рік – Возз'єднання українських земель чи приєднання нових територій до складу СРСР»
Пошукова робота: «Радянізація крізь приму людської долі» (на прикладі окремих людей)
Аналітична робота: «Особливості «хрущовської відлиги» в Україні».
Дослідницька робота «Правозахисний рух в Україні» (на прикладі конкретної людини)
Аналітична робота «Україна в умовах кризи авторитарного режиму (друга половина 60-80-ті рр. ХХ ст.)»
Дослідницька робота: «Правозахисний рух в Україні: особливі 80-ті роки»
Дослідницька робота: «Від Української Гельсінської групи до Республіканської партії»
Дослідницька робота: «Проголошення незалежності України: людський вимір»
Пошуково-інформаційна робота «Помаранчева революція: здобутки і втрати».
Аналітична робота: «Зв'язки української культурологічної думки з загальноєвропейською культурною традицією».
Аналітична робота: «В чому проявився талант вченого М.С.Грушевського як культуролога і як історика. Обґрунтуйте».
Аналітична робота: «Поняття національного характеру. Менталітет українців».
Аналітична робота: «Біблія та її значення для розвитку української культури».
Пошуково-аналітична робота: «Західноєвропейський Ренесанс і Україна (з використанням ілюстрованого матеріалу) «.
Аналітична робота: «Зародження та розповсюдження східнослов'янського кириличного друкарства: Шв. Фіоль, Фр. Скорина, та вплив їх діяльності на поширення книгодрукування в Україні».
Аналітична робота: «Порівняльна характеристика доби бароко в західноєвропейській та українській культурі (з використанням ілюстрованого матеріалу) «.
Аналітична робота: «Роль Києво-Могилянської академії у єднанні українських земель, участь вихованців та випускників у процесі інтеграції України у європейський культурний процес».
Аналітична робота: «Інтелектуальні течії» епохи Просвітництва в Європі та їх вплив на українську культуру».
Аналітична робота: «Політичний період національно-культурного відродження і умови формування модерної української культури».
Аналітична робота: «Представники творчої української інтелігенції нового політичного та естетичного мислення та їх творчі здобутки (80-ті роки ХХ ст. – початок ХХІ ст.) «
Аналітична робота: «Українська діаспора: процес формування світового українства».

5.4. Форми і методи навчання. До форм і методів відносяться проблемні й оглядові лекції, інтерактивні заняття (заняття дискусійна група, заняття з навчанням одних студентів іншими), інтегровані заняття, проблемні заняття, відеозаняття, прес-конференції тощо.

Перевагу надається продуктивним методам: проблемний виклад, частково-пошукові та дослідницькі методи, презентації, кейс-стаді, тренінги, бесіди і дискусії, робота в інтернет-класі: електронні лекції, дистанційні консультації та ін., спрямовані на активізацію і стимулювання навчально-пізнавальної діяльності студентів.

Використовується студентоцентризований, проблемно-орієнтований, діяльнісний, комунікативний, професійно-орієнтований, міждисциплінарний підходи до навчання.

Навчання здійснюється під час лекційних, самостійної позааудиторної роботи.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання. Під час занять використовуються мультимедійні засоби, проектор, комп'ютери, Інтернет-ресурси.

Політика дисципліни. Політика навчальної дисципліни визначається системою вимог, які визначаються та регулюються відповідно до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту» № 1556-УП від 01.07.2014 року (зі змінами), нормою законодавства України щодо академічної доброчесності та Статуту, положень Університету, й інших нормативних документів, які регламентують організацію освітнього процесу при вивченні дисципліни, а також системою вимог для даної дисципліни.

6. Види та форми контролю

Основною формою контролю є письмовий контроль. Вказана форма використовується для підсумкового модуля, або з метою додаткових балів. До письмового контролю відноситься: тестування, есе, реферат, індивідуальні дослідницькі роботи.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- контрольні роботи;
- стандартизовані тести;
- проекти (наскрізні проекти; індивідуальні та командні проекти; дослідницько-творчі та ін.);
- реферати;
- есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;

7. Рекомендована література.

7.1. Методичне забезпечення.

1. Історія України з найдавніших часів до наших днів. Практикум для студентів неспеціальних факультетів: Навч. посібник. – 4-те вид., доп. Гриф МОНУ / Упор.: Герегова С.В., Гуйванюк М.Р., Скорейко Г.М. – Чернівці: Наші книги, 2012. – 336 с.
2. Історія політичної думки України (від часів Київської Русі до 1991 року): програма курсу та метод. рекомендації / Укл. Добржанський С.О. – Чернівці: Чернівецький університет, 2010. – 80 с.
3. Методичні рекомендації з курсу історії України (для студентів неспеціальних факультетів). Вид.2-ге, доповн. / Укл. Яценюк Г.М., Суровцев О.А. – Чернівці, 2011. – 84 с.
4. Методичні рекомендації з курсу історії України (для студентів неспеціальних факультетів). Вид.2-ге, доповн. / Укл. Яценюк Г.М., Балух О.В. – Чернівці, 2012. – 108 с.
5. Методичні рекомендації для семінарських занять та самостійної роботи студентів з курсу «Історія української культури», друге видання, доп. / Укл. Герегова С.В., Суровцев О.А. – Чернівці: Наші книги, 2013. – 80 с.
6. Методичні рекомендації з курсу історії України для студентів неспеціальних факультетів / Укл.: Яценюк Г.М., Дробіна Л.М. – Чернівці, 2014. – 128 с.

7.2. Основна література.

До ЗМ 1.

1. Багалій Д. Історія Слобідської України. – К.: Харків: Дельта, 1991. – 1993. – 256 с.
2. Бойко О.Д. Історія України. – К.: Вид. центр «Академія», 2002. – 565 с.
3. Борисенко В. Курс української історії: З найдавніших часів до ХХ століття. – К.: Либідь, 1996. – 616 с.
4. Брайчевський М. Конспект історії України. – К.: Знання, 1993. – 208 с.
5. Верстюк В.Ф., Гарань О.В., Гурій О.І. та ін. Історія України. – К.: Альтернативи, 1997. – 424 с.
6. Верстюк В.Ф., Дзюба О.М., Репринцев В.Ф. Україна від найдавніших часів до сьогодення. Хронологічний довідник. – К.: Наук. думка, 1995. – 687 с.
7. Видатні постаті в історії України IX-XIX ст. Короткі біографічні нариси. Історичні та художні портрети: Довід. вид. / Кер. авт. кол. В.І.Гусєв. – К.: Вища шк., 2002. – 359 с.
8. Грушевський М. Ілюстрована історія України. Репринтне відтворення видання 1913 року. – К.: «Золоті ворота» – ДТК УРСР – «Радуга», 1990. – 524 с.
9. Грушевський М. Історія України-Руси: У 11 т., 12 кн. / НАН України; Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С.Грушевського та ін. – К.: Наук. думка, 1991 – 2000. – (Пам'ятки історичної думки України).
10. Довідник з Історії України (А – Я) / За заг. ред. І.Підкови, Р.Шуста. – К.: Генеза, 2001. – 1136 с.
11. Дорошенко Д. Нарис історії України. – К.: Світ, 1991. – 576 с.
12. Єфименко О. Історія України та її народу. – К.: Освіта, 1992. – 424.
13. Жуковський А., Субтельний О. Нарис історії України. – Львів: Вид-во НТШ у Львові, 1991. – 230 с.
14. Історія України / Кер. Авт. кол. Ю.Зайцев. – Львів: Світ, 1996. – 488 с.
15. Історія України в особах. ХІХ – ХХ ст. / Кер. авт. кол. І. Войцехівська. – К.: Україна, 1995. – 479 с.
16. Історія України: Навчально-методичний посібник для семінарських занять / За ред. В.М. Литвина. – К.: Знання-Прес, 2006. – 460 с. – (Вища освіта ХХІ століття).
17. Історія України: нове бачення: У 2 т. – К.: Україна, 1995. – Т.1. – 450 с.; 1996. – Т.2. – 494 с.
18. Історія української культури / За заг. ред. І. Крип'якевича. – К.: Либідь, 1994. – 656 с.
19. Костомаров М. Історія України в життєписах найвизначніших її діячів. – Львів, 1918. (репринтне видання).
20. Котляр М., Кульчицький С. Шляхами віків: Довідник з історії України. – К.: Україна, 1993. – 380 с.
21. Крип'якевич І. Історія України. – Львів: Світ, 1990. – 520 с. (Пам'ятки історичної думки України).

22. Кухта Б. З історії української політичної думки: [Текст лекцій.: Навчальний посібник]. – К.: Генеза, 1994. – 368 с.
23. Лановик Б., Лазарович А. Історія України. – К.: Знання-Прес, 2006. – 598 с.
24. Литвин В. Історія України. – К.: Наук. думка, 2006. – 728 с.
25. Литвин В.М, Мордвінцев В.М, Слюсаренко А.Г. Історія України. – К.: Знання-Прес, 2002. – 669 с.
26. Магочій Павло Роберт. Історія України / Переклад з англ. – К.: Критика, 2007. - 639 с.
27. Малик Я., Вол Б., Чуприна В. Історія української державності. – Львів: Світ, 1995. – 248 с.
28. Мицик Ю.А, Бажан О.Г., Власов В.С. Історія України. – К.: Вид. дім “Києво-Могилянська академія”, 2005. – 576 с.
29. Петровський В.В., Радченко Л.О., Семененко В.І. Історія України: Неупереджений погляд: Факти. Міфи. Коментарі. – Харків: ВД “ШКОЛА”, 2007. – 592 с.
30. Полонська-Василенко Н. Історія України: Репринтне відтворення видання. У 2 т. – К., 1992. – Т.1. – 588 с.; Т.2. – 606 с.
31. Попович М. Нарис історії культури України. – К.: “АртЕк”, 1998. – 728 с.
32. Світлична В.В. Історія України. – К.: Каравела, 2006.
33. Субтельний О. Україна: Історія. – К.: Либідь, 1991. – 510 с.
34. Черкашина Н. Історія України: від найдавніших часів до сьогодення. – К., 2005.
35. Шейко В.М., Білоцерківський В.Я. Історія української культури. Навч. посібник. – К.: Знання, 2009. – 414 с.
36. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. – К.: Генеза, 2005.
37. Филипчук О.М. *Studia Byzantino-Rossica*. Експансія, війна та соціальні зміни. – Чернівці: Книги –XXI, 2013.

До ЗМ 2.

1. Аркас М. Історія України-Руси. – К.: Вища шк., 1990. – 456 с.
2. Багалій Д. Історія Слобідської України. – К.: Харків: Дельта, 1991. – 1993. – 256 с.
3. Беркгоф К. Жнива розпачу: Життя і смерть в Україні під нацистською владою. – Критика, 2011.
4. Бойко О.Д. Історія України. – К.: Вид. центр “Академія”, 2002. – 565 с.
5. Бойко О.Д. Нариси з новітньої історії України (1985-1991 рр.). – К.: Кондор, 2004. – 357 с.
6. Борисенко В. Курс української історії: З найдавніших часів до ХХ століття. – К.: Либідь, 1996. – 616 с.
7. Брайчевський М. Конспект історії України. – К.: Знання, 1993. – 208 с.
8. Верстюк В.Ф., Гарань О.В., Гурій О.І. та ін. Історія України. -К.: Альтернативи, 1997. – 424 с.
9. Верстюк В.Ф., Дзюба О.М., Репринцев В.Ф. Україна від найдавніших часів до сьогодення. Хронологічний довідник. – К.: Наук. думка, 1995. – 687 с.
10. Видатні постаті в історії України ІХ-ХІХ ст. Короткі біографічні нариси. Історичні та художні портрети: Довід. вид. / Кер. авт. кол. В.І.Гусев. – К.: Вища шк., 2002. – 359 с.
11. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації ХІХ-ХХ століття. – К.: Генеза, 1996. – 360 с.
12. Грицак Я. Страсті за націоналізмом. Стара історія на новий лад. – К.: Критика, 2011.
13. Гунчак Т. Україна: перша половина ХХ століття: Нариси політичної історії. – К.: Либідь, 1993. – 288 с.
14. Дашкевич Я. Україна і Схід. – Львів: Інститут археографії та джерелознавства, 2016.
15. Довідник з Історії України (А – Я) / За заг. ред. І.Підкови, Р.Шуста. – К.: Генеза, 2001. – 1136 с.
16. Дорошенко Д. Нарис історії України. – К.: Світ, 1991. – 576 с.
17. Економічна історія України : Історико-економічне дослідження: в 2 т. / [ред. рада: В. М. Литвин (голова), Г. В. Боряк, В. М. Геєць та ін.; відп. ред. В. А. Смолій; авт. кол.: Т. А. Балабушевич, В. Д. Баран, В. К. Баран та ін.]. НАН України. Інститут історії України. – К.: Ніка-Центр, 2011. – Т. 2. – 608 с.
18. Економічна історія України: Історико-економічне дослідження: в 2 т. / [ред. рада: В. М. Литвин (голова), Г. В. Боряк, В. М. Геєць та ін.; відп. ред. В. А. Смолій; авт. кол.: Т. А. Балабушевич, В.

- Д. Баран, В. К. Баран та ін.] ; НАН України. Інститут історії України. – К.: Ніка-Центр, 2011. – Т. 1. – 696 с.
19. Єкельчик С. Історія України: Народження модерної нації. – К.: Лаурис, 2012.
20. Єфименко О. Історія України та її народу. – К.: Освіта, 1992. – 424.
21. Жуковський А., Субтельний О. Нарис історії України. – Львів: Вид-во НТШ у Львові, 1991. – 230 с.
22. Зінченко О. Година папуги. Українські сторінки Катині. – К.: Дух і літера, 2011.
23. Історія України / Кер. Авт. кол. Ю.Зайцев. – Львів: Світ, 1996. – 488 с.
24. Історія України в особах. XIX – XX ст. / Кер. авт. кол. І. Войцехівська. – К.: Україна, 1995. – 479 с.
25. Історія України: Навчально-методичний посібник для семінарських занять / За ред. В.М. Литвина. – К.: Знання-Прес, 2006. – 460 с. – (Вища освіта XXI століття).
26. Історія України: нове бачення: У 2 т. – К.: Україна, 1995. – Т.1. – 450 с.; 1996. – Т.2. – 494 с.
27. Історія української культури / За заг. ред. І. Крип'якевича. – К.: Либідь, 1994. – 656 с.
28. Котляр М., Кульчицький С. Шляхами віків: Довідник з історії України. – К.: Україна, 1993. – 380 с.
29. Куромія Х. Зрозуміти Донбас. – К.: Дух і літера, 2015.
30. Мартин Т. Імперія національного вирівнювання. Нації та націоналізм у Радянському союзі (1923-1939 роки). – К.: Критика, 2013.
31. Мотика Г. Від Волинської різанини до операції «Вісла». Польсько-український конфлікт 1943-1947 рр. – К.: Дух і літера, 2013.
32. Нагаєвський І. Історія української держави двадцятого століття. – К., 1993.
33. Новітня історія України (1900-2000) / А.Г. Слюсаренко, В.І. Гусев, В.М. Литвин. – К.: Вища шк., 2000. – 719 с.
34. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності. – Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2016.
35. Плохій С. Великий переділ: Незвичайна історія Михайла Грушевського. – К.: Критика, 2011.
36. Плохій С. Козацький міф. Історія та націєтворення в епоху імперій – К.: Лаурис, 2013.
37. Плохій С. Походження слов'янських націй. Домодерні ідентичності в Україні, Росії та Білорусі. – К.: Критика, 2015.
38. Політична історія України. XX століття: У 6 т. / За ред. І.Ф. Кураса. - К.: Генеза, 2002 - 2003.- Т. 6. – 696 с.
39. Снайдер Т. Криваві землі. – К.: Грані-Т, 2011.
40. Снайдер Т. Перетворення націй. – К.: Дух і літера, 2016.
41. Снайдер Т. Червоний князь. – К.: Грані-Т, 2011.
42. Снайдер Т. Чорна земля. Голокост як історія і застереження. – К.: Медуза, 2017.
43. Толочко А. Киевская Русь и Малороссия в XIX веке. – К.: Лаурис, 2012.
44. Толочко А. Очерки начальной истории Руси. – К.: Лаурис, 2015.
45. Україна: друга половина XX століття: Нариси історії / П.П.Панченко, М.Р. Плющ, Л.А.Шевченко та ін. – К.: Либідь, 1997. – 352 с.

7.3. Додаткова література.

1. Антонович В. Про козацькі часи на Україні. - К., 1991.
2. Апанович О. Гетьмани України і кошові отамани Запорізької січі. – К., 1993. – С. 38-68.
3. Апанович О. Розповіді про запорозьких козаків. – К., 1991. – С. 6-18, 69-114, 127-140.
4. Апанович О. Українсько-російський договір 1654 р.: міфи й реальність. – К., 1991.
5. Баран В. Україна після Сталіна. – Львів, 1992. – С. 67-112.
6. Баран В.К., Даниленко В.М. Україна в період системної кризи / Україна крізь віки: У 15 т. Т. 13. – К., 1999.
7. Бойко О. Проблема визначення кордонів України в період Центральної Ради // УІЖ. – 2008. - № 1. – С. 31-45.
8. Боплан Г. Опис України. – Львів, 1990. – С. 56-73.
9. Борщак І., Мартель Р. Гетьман І.Мазепа. – К., 1991.
10. Брайчевський М. Приєднання чи воз'єднання // Україна. – 1991. - №№ 16-17.

11. Брайчевський М. Українсько-шведський союз 1708 р. // Україна. – 1992. - № 2.
12. Брицький П.П. Україна в Другій світовій війні (1939-1945 рр.). – Чернівці, 1995.
13. Буковина: історичний нарис. – Чернівці, 1998.
14. Василенко Т. Хотинська війна. – К., 1960.
15. Великий українець: Матеріали з життя та діяльності М.Грушевського. – К., 1992.
16. Верстюк В. Українська Центральна Рада. – К., 1997.
17. Веденєв Д., Лисенко О. Військово-політична діяльність ОУН та УПА у світлі норм міжнародного гуманітарного права // УІЖ. – 2007. - № 3. – С. 46-65.
18. Винниченко В. Відродження нації: У 3 ч. – К., 1990.
19. Гай-Нижник П.П. Народне міністерство фінансів УНР: проблеми становлення // УІЖ. – 2008. - № 1. – С.59-74
20. Галицько-Волинський літопис: текстологія / За ред. О. П. Толочка. НАН України. Інститут історії України. Київ : Академперіодика, 2020. 929 с.
21. Голод 1932-1933 років на Україні: очима істориків, мовою документів. – К., 1993.
22. Грабовецький В. Олекса Довбуш. – К., 1994.
23. Гунчак Т. Україна . Перша половина ХХ століття. – К, 1993. – С. 30-203.
24. Гуржій О. Іван Богун: деякі міфи й реальність // УІЖ. – 1998. - № 1. – С. 99-111.
25. Гуржій О.І., Чухліб Т.В. Гетьманська Україна / Україна крізь віки. – К., 1999. – Т. 8. – С. 156-175, 207-213, 347-255.
26. Гуслистий К. Коліївщина. – К., 1947.
27. Даниленко В. Сталінізм в Україні: 20-30-ті рр.. – К., 1991.
28. Даниленко В.М. Ліквідація польської держави та встановлення радянського режим в Західній Україні // УІЖ. – 2006. - № 3. – С. 111-124.
29. Даниляк П.Г. Барська конфедерація: хід подій та наслідки // УІЖ. – 2007. - № 5. – С. 134-144.
30. Дзюба І. Інтернаціоналізм чи русифікація // Вітчизна. – №№ 5, 7, 8.
31. Документи Богдана Хмельницького. – К., 1961.
32. Зайцев Ю. Дисиденти: опозиційний рух 60-80- рр.. // Сторінки історії України: ХХ ст.. – К., 1992.
33. Ісаєвич Я. Братства та їх роль у розвитку української культури. – К., 1966.
34. Історичні постаті України. – Одеса, 1993. – С. 196-302.
35. Історія січових стрільців: Воєнно-історичний нарис. – К., 1992.
36. Історія України в особах: ІХ – ХVІІІ ст.. – К., 1993. – С. 327-353.
37. Касьянов Г.В. Незгодні: українська інтелігенція у русі опору 1960-80-х рр. – К., 1995.
38. Касьянов Г.В., Даниленко В.М. Сталінізм і українська інтелігенція (20-30-ті рр.). – К., 1991.
39. Кащенко А. Оповідання про славне військо запорозьке низове. – Дніпропетровськ, 1990.
40. Ковалюк В.Р. Західна Україна на початку Другої світової війни // Сторінки історії України: ХХ ст.. – К., 1992. – С. 105-120.
41. Коваль В.С. Радянсько-німецький пакт 1939 . // Минуле України: відновлені сторінки. – К., 1991. – С. 221-264.
42. Коваль В.С. Україна в Другій світовій і Великій Вітчизняній війнах / Україна крізь віки: У 15 т. Т. 12. – К., 1999.
43. Конквест Р. Жнива скорботи. – К., 1993.
44. Косовський В. Семен Палій – фастівський полковник // Соціалістична культура. – 1990. - № 11.
45. Костомаров М. Історія України в життєписах найвизначніших її діячів. – Львів, 1918. (репринтне видання).
46. Котляр М. Володимир Великий. Ярослав Мудрий. – К., 1996.
47. Котляр М. Галицько-Волинська Русь / Україна крізь віки: В 15 т. – К., 1998. – Т. 5.
48. Котляр М. Примарна корона Данила Галицького // Жовтень. – 1987. - № 7.
49. Крип'якевич І. Богдан Хмельницький. – Львів, 1990.
50. Крип'якевич І. Галицько-Волинське князівство. – К., 1993.
51. Кугутяк М. Галичина: сторінки історії. – Львів, 1992. – С. 20-41.
52. Кульчицький С.В. 1933: трагедія голоду. – К., 1989.

53. Леп'явко С. Козацькі війни кінця XVI ст.. в Україні. – Чернігів, 1996.
54. Лисенко О.Є. Підсумки Другої світової війни та Україна // УІЖ. – 2005. - № 6. – С.128-138.
55. Литвин В. Політична арена України: Дійові особи та виконавці. – К., 1994.
56. Литвин М.Р., Науменко К.Є. Історія ЗУНР. – Львів, 1995.
57. Мейс Джеймс. Штучний голод 1933 р. в радянській Україні: що сталося і чому? // УІЖ. – 2007. - № 1. – С.185-199.
58. Мельник Л.Г. Боротьба за українську державність: XVII ст. – К., 1995. – С. 6-100.
59. Михайлик М.В. Нацистська пропаганда в окупованому Києві // УІЖ. – 2006. - № 1. – С. 131-144.
60. Моця О.П. Київська Русь і країни Європи: характерні риси східнослов'янської державності, рівні міжнародних відносин та напрями контактів // УІЖ. – 2007. - № 1. – С. 4-19.
61. Нагаєвський І. Історія української держави двадцятого століття. – К., 1993. – С. 33-37.
62. Народне віче Буковини. 1918-1993. – Чернівці, 1994.
63. Нікольський В.М. Репресії за «лімітами» (1937-1938 рр.) // УІЖ. – 2006. - № 3. – С. 210-222.
64. Пашуто В. Очерки по истории Галицко-Волынской Руси. – М., 1950.
65. Рабенчук О.П. Соціальні настрої та поведінка населення України в період голоду 1946-1947 рр. // УІЖ. – 2006. - № 4. – С. 87-100.
66. Ричка В.М. Про склад і структуру великокнязівського двору середньовічного Києва // УІЖ. – 2007. - № 3. – С. 4-16.
67. Русина О.В. Україна під татарами і Литвою / Україна крізь віки: У 15 т. – К., 1998. – Т.6.
68. Сас П. М. Політико-правові засади воєнної служби запорожців та грошова винагорода їм за участь у Хотинській війні 1621 р. // УІЖ. – 2005. - № 6. – С. 4-32.
69. Сергійчук В. Байда Вишневецький – ратник української землі // Дніпро. – 1989. - № 2. – С. 122-132.
70. Сергійчук В. Військово-територіальна організація народної армії в перший період визвольної війни // УІЖ. – 1987. - № 7.
71. Слюсаренко А., Томенко С. Історія української конституції. – К., 1993.
72. Слюсаренко А.Г., Томенко М.В. Нові політичні партії України. - К., 1990.
73. Смолій В., Степанков В. Богдан Хмельницький. – К., 1993.
74. Смолій В.А. Максим Залізняк // УІЖ. – 1990. - № 3
75. Сокальський В.В. Образ Центральної Ради у свідомості селян на початковому етапі Української революції // УІЖ. – 2008. - № 1. – С. 46-58.
76. Солдатенко В.Ф. Українська революція: історичний нарис. – К., 1999.
77. Субтельний О. Мазепинці. – К., 1994.
78. Трубайчук А. Друга світова війна. – К., 1995.
79. Україна у XX ст. – К., 2000. – С. 140-162.
80. Універсали Богдана Хмельницького. – К., 1998.
81. Федорук Я. Зовнішньополітична діяльність Б.Хмельницького і формування його політичної програми: 1648 – вересень 1649. – Львів, 1993.
82. Харишин М.В. Українська церква між двома уніями: 1569-1596 // УІЖ. – 1996. - № 4.
83. Чухліб Т.В. Гадяцька угода та ідея її відновлення в українсько-польських відносинах другої половини XVII ст. // УІЖ. - 2008. – № 3. - С. 45-74.
84. Чухліб Т. Гетьманування Петра Дорошенка: причини «вірності» та «зради» королю, султану й царю (1665-1676 рр.) // УІЖ. – 2007. - № 1. – С. 39-60.
85. Шаповал Ю.І. Петро Шелест у контексті політичної історії України XX ст.. // УІЖ. – 2008. - № 3. – С. 134-148.
86. Шевчук В. Козацька держава. – К., 1995. – С. 51-209.
87. Шелест Ю. Звідки росте “оселедець” // Старожитності. – 1993. - №№ 15-16.
88. Щербак В.О. Джерела формування українського козацтва // УІЖ. – 1994. - №№ 2-3.
89. Яворницький Д. Історія запорізьких козаків: В 3 т. – Львів, 1990. – Т. 1-2.
90. Яковенко Н. Здобутки і втрати Люблінської унії // Київська старовина. – 1993. - № 3.
91. Бабин Яр. Історія і пам'ять / За ред. В. Гриневича. – К.: Дух і літера, 2017.
92. Гнатюк О. Відвага і страх. – К.: Дух і літера, 2015.

93. Літвін Г. З народу руського. Шляхта Київщини, Волині та Брацлавщини (1569-1648). – К.: Дух і літера, 2016.
94. Нора П. Теперішнє, нація, пам'ять. – К.: Кліо, 2014.
95. Поллак М. Отруєні пейзажі. – Чернівці: Книги XXI, 2015.
96. Поллак М. Цісар Америки. Велика втеча з Галичини. – Чернівці: Книги XXI, 2015.
97. Поллак М. Мрець у бункері. – Чернівці: Книги XXI, 2014.
98. Сендс Ф. Східно-Західна вулиця. Повернення до Львова. – Львів: Видавництво Старого Лева, 2017.
99. Снайдер Т. Украинская история, российская политика, европейское будущее. – К.: Дух і літера, 2014.
100. Снайдер Т. Перетворення націй. – К.: Дух і літера, 2016.
101. Старченко Н. Честь, кров і риторика. Конфлікт у шляхетському середовищі Волині (друга половина XVI — XVII століття). — К.: Laurus, 2014.
102. Яковенко Н. У пошуках Нового неба: Життя і тексти Йоаникія Галятовського. – К.: Laurus, 2016.

8. Інформаційні ресурси.

1. <http://chitalka.info/> Студентська електронна бібліотека МАУП "Читалка". Безкоштовні електронні підручники он-лайн серії "Гуманітарні науки". Містить електронні книги з історії України, історії новітньої України (1991-2001)
2. <http://history.franko.lviv.ua/> Проект "Історія України", здійснений при підтримці Бюро Освітніх і Культурних програм США (ВЕСА) і адміністрований Радою Міжнародних досліджень і обмінів IREX. Книги в електронному вигляді: Наталія Яковенко "З найдавніших часів до кінця XVIII ст.", Ярослав Грицак "Формування модерної української нації XIX-XXст". та повнотекстова версія
3. <http://history.kiev.ua/> Сайт "Історія України" пропонує повнотекстові версії книг: Орест Субтельний "Історія України" (видання 1991 року), Ілько Борщак, Рене Мартель "Іван Мазепа" (видання 1931 року), Михайло Грушевський "Ілюстрована Історія України" (репринтне видання 1913 року) та інші.
4. <http://www.history.org.ua/> Інститут історії України НАН України надає вільний доступ до повнотекстової версії Енциклопедії історії України, електронних публікацій документів і пам'яток, зокрема архівів Голодомору в Україні 1932–1933, ОУН і УПА. Сайт представляє е-версії періодичних видань, що видаються Інститутом, зокрема «Українського історичного журналу», «Краєзнавства»... Електронна бібліотека пропонує е-версії досліджень та монографій сучасних українських істориків, підручників та посібників.
5. <http://historical-club.org.ua/> Сайт «Всеукраїнський історичний портал» засновано 2011 року групою студентів історичних факультетів. Сайт представляє онлайнні ресурси на різні історичні теми. Ресурси з історії України розподілені за окремими періодами у хронологічній послідовності. Сайт містить також е-видання з всесвітньої історії окремих держав. Є декілька розділів, створених для висвітлення Допоміжних історичних дисциплін (археології, міфології, етнології).
6. <http://www.haidamaka.org.ua> Незалежний інформаційно-освітній ресурс студентів Києво-Могилянської академії. В розділі "Історія України" найбільш цікавими є теми "Походження слов'ян", "Козацька доба", "Історія українських етнічних земель".
7. <http://litopys.org.ua/index.html> Електронна бібліотека давньої української літератури "Ізборник". Історія України IX-XVIII ст. Першоджерела та інтерпретації українського літопису, хроніки, житія, апокрифи, граматики, лексикони, історично-мемуарна проза, перекладні та поетичні твори, «Слово о полку Ігоревім» тощо.
8. <http://www.cossackdom.com> На сайті "Козацтво 15-21 ст." створена електронна джерельна база дослідження історії українського та російського козацтва XV-XXI ст., персоналій, творчої спадщини видатних дослідників. Розділи містять унікальну підбірку матеріалів: статті, документи, огляди, монографії, рецензії, персоналії, енциклопедичні видання з історії козацтва.
9. <http://www.history.univ.kiev.ua/> Ресурс Історичного факультету КНУ ім. Т. Шевченка надає матеріали для навчального процесу, курси, лекції, наукові публікації викладачів та студентів факультету.

10. <http://www.ukrhistory.narod.ru> Сайт "Українська історична бібліотека" (UKRAINIAN HISTORICAL LIBRARY) намагається спростувати міфи, існуючі в українській історії та пропонує: повнотекстові версії історичних документів, наукових статей, монографій з фонду бібліотеки.
11. <http://pidruchniki.ws/> Перша українська електронна бібліотека підручників – це найбільший ресурс українських навчальних посібників. Бібліотека пропонує у вільному доступі колекцію е-видань з історії України
12. <http://litorys.org.ua> Електронна версія книги Серафіма Юшкова "Нариси з історії виникнення і початкового феодалізму в Київській Русі."
13. <http://www.nbu.gov.ua/> - бібліотека ім. В.Вернадського
14. <http://lib-gw.univ.kiev.ua/> - бібліотека ім. Максимовича КНУ ім. Т.Шевченка
15. <http://www.filosof.com.ua/> - Інститут філософії ім Г.Сковороди
16. <http://www.inst-ukr.lviv.ua/> - Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича
17. <http://www.gilan.uar.net/nasu/hiuass.html> - Ін-т української археології та джерелознавства ім. М.С.Грушевського
18. <http://www.uaa.iatp.org.ua/> – На порталі Першої української академії архітектури представлено текстовий та ілюстративний матеріал з історії архітектури України доби тоталітаризму.
19. <http://litorys.org.ua> – проєкт електронної бібліотеки давньої української літератури. Бібліотека є добіркою електронних книг і текстів.
20. <http://www.lavra.kiev.ua> – сторінка Свято-Успенської Києво-Печерської лаври інформує про історію лаври, паломництво, розклад богослужінь. Представлено фотоальбом.
21. <http://www.trypillia.com> – Сторінку присвячено трипільській культурі.
- 22 <http://www.nip.tsatu.edu.ua> – Навчально-інформаційний портал ТДАТУ.